

3 Felkerestem Kun, Béla elvtársat, aki elismerte, hogy helyes politikát követünk, viszont hivatkozott arra, hogy a külpolitikai helyzet megváltozott. Ma a szegedi direktóriumnak és végrehajtó bizottságnak majd be kell mennie Szegedre, kivéve azt a néhány elvtársat, akiknek bántódásuk lehet, s akik bemenetelét a franciák nem garantálják... Szemrehányást kaptam, miért jöttünk ki ilyen sokan, de megmagyaráztam." Wallisch beszámolójából még kiderül, hogy a tanácskormány Betrixhez ajánlatot készült küldeni: a kormányzótanács garantálja, hogy a franciák ellen nem készül semmiféle támadó terv, s kéri, hogy adjon névre szóló igazolványt mindenkinek, akit visszaenged a városba. „Az a tervünk, hogy szépen, fegyvertelenül dolgozzunk.” Herczeg István fölvetette: „mielőtt visszamegyünk Szegedre, tisztázzuk, vajon miért jöttünk ki, tényleg volt-e utasítás számukra olyan értelemben, ahogy cselekedtünk.”

A szegediek és félegyháziak küldötteinek pesti találkozása — úgy látszik — nem tisztázta megnyugtatóan a dolgokat. A Proletár április 8-i számának Tisztul a helyzet! c. vezércikke az eltávozott direktóriumot vádolja azért a „lédérményes” bizonytalan helyzetért, amibe a város proletársága a direktórium váratlan eltávozásával került. A direktórium — úgy mond a cikk — intézkedés nélkül hagyta el a várost, s aztán növelte a zavart üzeneteivel, „amelyek az itthoni helyzet teljes félreismerésére vallottak.” A névtelen cikkíró — saját megvallása szerint a szerkesztő, Ligeti Jenő — azt állítja, hogy a direktórium ezzel az ellenforradalomnak tett szolgálatot, mert akcióra bátorította föl. Most már, hogy a városban maradtak megkapták az utasításokat a tanácskormánytól, kezdenek tisztán látni. „Nyugalom tehát, Elvtársak, tisztul a helyzet és kezdődik a pároletáruralom!”

Péter László:

A proletárforradalom Szegeden

A félegyházi direktórium április 8-i ülésén Wallisch fölolvasta A Proletár vezércikkét és indítványozta, hogy a cikkírók vonják ezért felelősségre. Újabb vita indult a Szegedre való visszatérésről. Herczeg szerint a kormány nem hangsúlyozta Bródy és Cseh előtt, hogy a direktórium az ő utasítására hagyta el a várost, így történhetett, hogy Szegeden „a munkástanács és a munkásság hangulata egyenesen ellenük fordult”. Indítványozta, hogy ne várják meg a franciák engedélyét, hanem azonnal menjenek vissza Szegedre. Udvardi ezt mondta: „Minket rehabilitálni fog a kormány, egyúttal a szegedi proletariátus is.” A jegyzőkönyv még így szól: „Herczeg elvtárs kérdése Kun elvtárs külügyi népbiztos szavait idézik Czibula és Wallisch elvtársak, mely szerint aki teheti, az menjen be Szegedre...”

Ennyi is elég annak érzékelésére, hogy milyen zavaros volt a szegedi helyzet március 27-e után, s hogy nem lehet olyan leegyszerűsítve megítélni a tényeket, mintha az eltávozottak lettek volna az igazi kommuniszták, a városban maradtok pedig megalkuvók és jobboldali szociáldemokraták. Egyúttal az is kiderül, hogy nem lehet kétségbevonni az ún. polgári direktórium két tagjának, Dettrének és Tabódynak jóhiszeműségét, amikor a munkástanács — majd később a tanácskormány — beleegyezésével, vállalták a város vezetését. Aki tudatos árulást lát ebben, az elsősorban Dettrének az ellenforradalom győzelme utáni mentegetőző levelére, és Tabódynak a bűnpöre során tett vallomásra hivatkozik, főként Dettre hírhedt vált nyilatkozatára, mely szerint szerepük abban állott, hogy „a munkásságnak adtuk az uralom látszatát s a polgárságnak az uralom lényegét”. Itt azonban két dolgot kell előfeltétül mentesen figyelembe vennünk. Egyik, hogy sem Dettre, sem Tabódy nem volt kommunista; mind a ketten a szociáldemokráciával rokonszenvező polgári radikális értelmiségiek voltak. Tőlük tehát ugyanolyan elvűséget várni kommunista ügyekben, mint a kommunizmus meggyőződött híveitől joggal lehet, történetiellenesség és vulgarizálás lenne. Az ő magatartásuk tehát a polgárság szemlézetéből valóban árulásnak minősülhet, a proletariátus szempontjából azonban becsléses — ha nem is mindig sikeres — erőfeszítés két lateiner részéről a munkásság oldalán való haladásra, a szocializmus érdekében való működésre. Dolguk meg akkor is igen nehéz lett volna, ha a legképzettebb marxista-leninista politikusok lettek volna, hiszen láttuk, hogy a helyzet bonyolultságával az első direktórium elvű kommunista tagja, Udvardi, munkásmozgalmi tapasztalatokban jártas tagja, Wallisch és művelt, társadalomtudományokban képzett tagja, Czibula sem tudott megbirkózni. Scyllák és Charibidek között vezetni a város hajóját ezekben a forradalmas napokban — igaz volt Dettrének — emberföltölti feladat. Vállalkozása tehát inkább elismerést, mint ítéletet követel. Ha ők nem vállalták a vezetést, akkor egy hónappal hamarabb kezd szervezkedni Szegeden az ellenforradalom.

A másik motívum, amit Dettre és Tabódy megítélésénél figyelembe kell vennünk, az, hogy 1919 márciusában, áprilisában tett szavaikat, cselekedeteiket magukból ezekből a szavakból és cselekedeteiből kell megítélnünk, nem pedig abból, ahogyan egy gyökeresen megváltozott helyzetben, utóbb, akárcsak 1919 május elején (mint Dettre) vagy kivált 1921 augusztusában (mint Tabódy) — felelősségre vonásuk során — másként értékelték, az új rendszer szájíze szerint magyarázni, szépitni korábbi tetteiket — bár ezzel a megállapítással is csínján kell bánni. Hiszen, mint mondtam, ők nem voltak kommuniszták, tehát utóbb — kivált amikor a proletárdiktatúra kent rágalomk visszahallottak az ő fejükrre is, hogy ti „ilyen rendszert” támogattok ők! — maguk is elbizonytalanodhattak korábbi, őszintén vallott és csinált dolgalk helyesége iránt, tehát az utólagos magyarázatukban szubjektive sok igazság is lehetett. De mégsem lehetett az a teljes igazság. Mint ahogyan Babits 19-es szerepléséről nem az a hiteles, amit mentegetőzve 1919 augusztusában, szeptemberében a Magyar költő kilencszázötvenkilencben című hírhedt vallomásában írt, hanem az, amit a kutatás földerített: a proletárdiktatúrát köszöntő verse, nyilatkozata az egyetemi katedrán, hogy „meghajítja a Tudomány komoly zászlóját a Forradalom vörös lobogója előtt” s. i. t. De hogy még távolabbi, elfogulatlanabban megítélhető példaként menjünk: Arany János 49-es tevékenységét sem az jellemezte, amit a Bach-korszak terrorjától megérmült, szegény nagykőrösi tanár 1851-ben fölöttes hatóságának benyújtott önéletrajzában maga mentségére fölhozott, hanem azok a cikkeik, amiket A Nép Barátjába írt!

Mint írtam, Dettre és Tabódy nem volt kommunista. Öszintességükben nincs okunk kétkedni. Saját árnyékuakat azonban ők sem tudták átlépni, s egy olyan különlegesen nehéz, két malomkö között örlődő helyzetben végül is csödbe jutottak, s ráadásul még mind a két fél — a munkásság és a polgárság — egyenlően árulóknak tartotta őket.

(Folytatjuk.)

Ankét az eszperantó nyelvről

A Magyar Eszperantó Szövetség Csongrád megyei bizottsága március 22-én délután 10 órakor a szegedi újságíróklubban ankétot rendez, melynek keretében dr. Bácskai István, a Magyar Eszperantó Szövetség alelnöke, dr. Szabó Tibor, a pedagógus csoport elnöke és Gergely Mihály író tart vitaindító előadást. Az állami és társadalmi szervek képviselőinek részvétele mellett az ankét rendezői elsősorban a nyelvtanárok érdeklődésére számítanak.

Az ankét megkezdése előtt, 9 órakor a MESZ pedagógus csoportja tartja ülését az újságíróklubban, melyre ugyancsak várják az eszperantó nyelv iránt érdeklődő pedagógusok megjelenését.

Madách Imre halálának 100. évfordulója

Mihályfi Ernő, a Magyar Nemzet főszerkesztője, a Madách Imre-évforduló megrendezésére alakult Nógrád megyei bizottság elnöke kedden a Magyar Sajtó Házában tájékoztatta a sajtó képviselőit az ünnepségek előkészületeiről és programjáról. Elmondta, hogy ebben az esztendőben október 4-ét, Madách Imre halálának századik évfordulóját a Béke-világ tanács besorolta azok közé az emlékünnepségek közé, amelyeket, mint kulturális évfordulókat, az egész világ megünneplésre javasol.

Nógrád megyében — mondotta a továbbiakban — természetesen nemcsak az évforduló napját ünneplik meg, hanem az egész évet Madách emlékének szentelik. Az ünnepségek már megkezdődtek. A Nógrád megyei ünnepi program természetesen köz-

ponti része az országos ünnepségnek. Az országos megemlékezés nagyrészt Nógrád megyében zajlik majd le. A cseszvei Madách-küriát rendbehozzák és három szobáját emlékműzeummá alakítják. Már elkészült a Madách Imréről elnevezett cseszvei művelődési otthon.

Október 3-án és 4-én Nógrád megyében irodalomtörténeti vándorgyűlést rendeznek. Az ülést az első napon Balassagyarmaton a Palóc Múzeumban, a második napon a salgótarjáni megyei tanács termében tartják. A vándorgyűlés témája: Madách és Az ember tragédiája. A nagy jelentőségű tanácskozás a legújabb irodalomtörténeti kutatások eredményeinek felhasználásával Az ember tragédiájának helyes, marxista értékelését kívánják megadni.

Huszonnyolc helyett hetvenkét nap

A szegedi Ogyessza-negyed II. számú lakásszövetkezetének 155 tagja van. A 14-es épület 74 lakója tavaly decemberben beköltözött. A 12-es új bérház 41 lakója pedig ezt a pillanatot 1963. december 30-á óta várja.

Dr. Zlihovszki Ilona, a II-es lakásszövetkezet elnöke elmondta, hogy a kivitelező Csongrád Megyei Építőipari Vállalat december 30-án adta át a 12-es számú épületet. Ekkor a lakástulajdonosok és az átvevő bizottság tagjai közel 20 oldalas jegyzőkönyvben sorolták fel azokat a hibákat, melyeket az építőknek a beköltözés előtt ki kell javítaniuk.

A hibák száma sok. Alta-

lánban egy-egy lakásnál 15-16 hibát fedeztek fel, de ezek aránylag a kisebbek közé tartoznak. Hiszen a meszelést, vagy a mázolászt kell javítani, a kitört ablaküvegeket pótolni, az ajtókat, ablakokat helyreigazítani. Egyedül a padlónak előre nem látott műszaki hibája okozott gondot az építőknek és javítása huzamosabb időt vett igénybe. A Csongrád Megyei Építőipari Vállalat január 28-ra ígérte a hibák kijavítását.

Azóta eltelt immár három hónap is és a lakástulajdonosok várják a beköltözés napját. Reméljük, hogy néhány nap múlva sor kerül a várva várt pillanatra.

H. Zs.

Rádióműsor

Szerda
KOSSUTH RÁDIO
4.30 Hírek. 4.35 Vidám-fris-sen! 5.00 Hírek. 5.05 Falurádió. 6.00 Hírek. 6.25 Orvosi tanácsok. 7.00 Hírek. 7.10 Új könyvek. 7.30 Színház- és moziműsor. 7.50 Enekeljünk együtt! 8.00 Műsorismeret. 8.10 Lakatos Vince népi zenekara játszik. 8.50 A varázslástól a művészetig. 9.20 Zenekari muzsika. 10.00 Hírek. 10.10 Környezet. 10.20 Tavasz reggel. 10.30 Operatárszletek. 11.00 Napirend. 11.05 Bach-zongoraművek. 11.25 A Szabó család. 12.00 Hírek. 12.15 Tánccsok. 12.30 A vidéki színházak műsora. 13.00 Válaszolunk hallgatóinknak. 13.15 Az eladott menyasszony. 14.00 Hírek. 14.10 Gyermekműsor. 14.25 Lányok, asszonyok. 15.00 Könyvzene nyugdíjasoknak. 15.44 Az orvos halála. 16.00 Hírek. 16.10 Zenekari muzsika. 17.02 Az ölelet az élet adta. Rádiójáték. 17.35 Műsorismeret. 18.00 Hírek. 18.05 Az MTK-Fenerbahse mérkőzés. 18.30 Alban Berg-szama. Zenei Magazin. 19.55 Jó estét! gyerekek! 20.00 Esti Kronika. 20.25 Könyvzenei híradó. 21.15 A bi-bor. 22.00 Hírek. 22.10 Időseink nemzetközi kérdések. 22.20 Sport-hírek. 22.25 Zenekari muzsika. 23.35 Operatárszletek. 24.00 Hírek.

PETŐFI RÁDIO
6.10 Torna. 6.30 Hírek. 8.00 Hírek. 10.00 Glazunov: Hangverseny. 10.45 Népek zenéje. 15.00 Hírek. 15.05 Sándorok éjgi emlékeztetése. 15.10 Chopin: tánccsok. 16.10 Iskolarádió. 16.25 Könyvzene. 17.00 Hírek. 17.05 Hét

család... 17.40 Hirdetőszo. 17.55 Orvosi tanácsok. 18.00 Filmzene. 18.15 Rádiógyermek. 18.40 Brahms: Új szerelmi dalkerengés. 19.00 Mi történt a nagyvilágban? 19.15 Csárdások. 19.30 Lovas a város felett. Elbeszélés. 19.35 Fűvös muzsika. Kb. 20.45 Arcképek rivaldafényben. Kb. 21.00 Hírek. 22.05 Tánccsok. 23.00 Hírek.

Televízióműsor
8.03-8.25 Iskola-tv. Grosz nyelv. (Az ált. iskola VI. osztálya számára.) A varjú és a rak. 9.03-9.25 Iskola-tv. Környezetismeret. (Az ált. iskola I. osztálya számára.) 9.30 Mezőgazdasági film-műsor. Üzemeltetők gazdaságosan gépeiket. (ism.) 10.00 Tv-híradó. (ism.) 10.15 Szerelmesek Magyarul beszélő olasz film. (ism.) 11.35 A kisfilmek kedvelőinek: 1. Minden vasárnap. Lengyel kisfilm. 2. Dallamok és ritmusok. (ism.) Magyar kisfilm. 15.28-15.50 Iskola-tv. Környezetismeret. 16.28-16.30 Iskola-tv. 17.08-17.35 Iskola-tv. Fizika. (Az ált. gimnáziumok esti és levelező tagozatának II. osztálya számára.) 17.50 Hírek. 17.55 A Magyar Híradó műsora. 18.05 Prospektus. 18.15 Csavargó a tenger és a folyó között. NSZK kisfilm. 18.35 Zenél szótár. Mit jelent a dűr és a moll? Adam Jenő professzor előadása. 18.55 Esti mese. 19.04 Köztetés a győri Kisfaludy Színházról. Rostand: Cyrano de Bergerac. Színmű három felvonásban. (Csak 14 éven felülieknek!) Az I. szűnetben: De-meter Imre színházi jegyzete. Kb. 22.00 Tv-híradó, II. kiadás.

„Hiányzik Szeged, a város és a közönség...”

Pesti beszélgetés Moldován Stefániával és Szalma Ferencel

A vállalkozás először kalandosnak látszott. Budapest rengetegében nem könnyű, két olyan elfoglalt művészt előzetes bejelentés és szervezés nélkül megtalálni, mint Moldován Stefániát és Szalma Ferencet, akiket az operaházon kívül többek között még a rádió, a televízió is szinte naponta lefoglal. De szerencsém van. Két perccel azután, hogy belépek az operaház művészbejáróján, már beszélhetek is Szalma Ferencel. Moldován Stefániát pedig véletlenül otthon találom, Katona József

utcai lakásában, »lazító« délután van éppen.

„Mintha otthon lennék...”

Moldován Stefánia nem rég érkezett haza Szegedről. A Fidelio nagysikerű szegedi felújításában énekelte Leonóra szerepét. Nagy élmény volt számára az előadás, a találkozás a közönséggel, de talán még inkább az, hogy az utcán, az üzletekben, mindenütt, szerte a városban, ahol csak megfordult, szeretettel fogadták.

— Úgy éreztem magam — mondja — mintha otthon lettem volna, mintha hazaérkeztem volna. Képzelmű csak még most is kapok olyan leveleket, amelyekben teljesen ismeretlen szegediek ösztönözték, mert Budapestre jöttem. Ilyeneket írnak: »Szegelyje magát, hogy elment Szegedről...« Pedig amikor ott voltam három évnek kellett eltelni, hogy egyáltalán észrevegyenek.

Tréfás sóhaj: — Hiába, ilyen a szegedi közönség. Meg tudja leckézteni az embert. Most egyébként azt vettem észre, hogy a nézők megváltoztak, mintha már nem lennének annyira zárkózottak. A Fidelio előadásain lelkesen tapsoltak.

Genf, Párizs, Brüsszel és London előtt

A művész egyébként most külföldi vendégszereplésre készül. Fodor János, Orsz. Júlia társaságában március 20-án négy nyugati országba indul. Genfben, Párizsban, Brüsszelben és Londonban adnak hangversenyt. Műsoruk főleg magyar szerzők — Erkel, Liszt, Bartók, Kodály — művei szerepelnek. Moldován Stefánia Horvitzky Zoltán Shakespeare szonettjeit is énekl.

Ezt a három dalt egyébként nagyon szereti. Egyrészt azért, mert szépek, dallamosak és mégis modernnek, másrészt azért, mert ő mutatta be őket a Budapesti Irodalmi Színpadon. Hogy bizonyítsa is, bekapcsolja vadonatúj Grundig magnetofont — *lőttön nyerte!* — és lejátszsa a dalok felvételeit.

Tíz év

— Tíz éve dolgozom már a pályán — mondja ismét tréfás sóhajjal. — Rengeteget énekeltem ezalatt. Itt Pesten minden előadás peremier, minden előadás más a közönség és minden este bizonyítani kell. Szegeden ezt nem éreztem ennire.

Befejezésül még egy kérdés: mikor látjuk legközelebb nálunk, otthon, Szegeden.

Ö. L.

— Nem tudom. Nagyon szeretném megnézni az Altona foglyaj szegedi előadását. Remélem, tudok időt szakítani rá. Hogy szerepelni mikor fogok? Nem tudom. Talán esetleg a szabadtéri idején a színházban, vagy csak majd a jövő évadban.

„Ez itt nagyüzem...”

Szalma Ferenc egyelőre még ugyanazokat a szerepeket énekl Pesten, mint amiket itt nálunk, s akárcsak Szegeden, az operaházban is szép sikerei vannak.

— Itt nagyon kedvesen fogadtak — mondja —, jól is érzem magam, de azért hiányzik a társulat. A szegedi együttes szinte egy család volt. A pesti opera nagyüzem. Itt futószalagon készül az előadás. Majdnem minden alkalommal mással kell énekelnem. Emiatt rengeteg a próba. Az a szerencsém, hogy nem teljesen ismeretlen énekesként jöttem ide. Vendégként gyakran énekeltem régebben is az operában. Beilleszkedésem segítette, hogy amit Szegeden tanultam, itt mind jól hasznosítható.

— Nemcsak a társulat, a közönség is hiányzik. Szerintem a szegedi nézők igényesebbek, mint a pestiek, nem tapsolnak könnyen. Ha Szegeden tapsoltak, tudtam, jól csinálom a dolgom. Itt nem vagyok ebben olyan biztos.

A legnagyobb siker: az Iván Szuszanyin

— Újdonság számomra az is, hogy elég sokat kell énekelnem az operaházon kívül, a rádióban és hangversenyeken is. Közreműködtem már Madách Judás Makkabeusának, Mozart Requiemjének, Verdi Requiemjének és Beethoven IX. szimfóniájának előadásában. Sokat énekeltem operáriákat is. Iván Szuszanyin nagyjárával volt mindenütt a legnagyobb sikerem. Ezt az operát ugyanis Pesten alig ismerik. Mindig újdonságnak, újszerűnek hat.

A kérdésre, hogy mikor jön legközelebb Szegedre, Szalma Ferenc elmondja, hogy áthelyezési szerződése szerint két évig éventén 15 szegedi előadáson köteles fellépni.

Premier-operákban ugyan nem szerepelhet — a felkészülés sokáig tart, s hosszú időre érhetően nem jöhet Szegedre — de a repertoár darabokban gyakran hallhatjuk a szegedi színház közönsége. És természetesen a nyári szabadtéri Aida előadásokon is fellép majd.

Megkezdődött a szolnoki vasúti szerencsétlenség bűnyűgyének tárgyalása

A Szolnok megyei bíróság kedden megkezdte a múlt év december 24-én Szolnok határában történt súlyos vasúti szerencsétlenség bűnyűgyének tárgyalását. A megyei főügyész Szegfalvi József 30 éves mozdonyvezető elsőrendű, Kocsis Ferenc 37 éves mozdonyfűtő másodrendű, Nagyfi József 29 éves műszaki kocsimester harmadrendű és Berze Sándor 52 éves kocsimester negyedrendű vádolt ellen emelt vádat.

Mint ismeretes, 1963. december 24-én 8 óra 59 perckor Abony és Szolnok között a paládicspusztai elágazásnál súlyos vasúti szerencsétlenség történt. A bal-eset következtében a helyszínen, illetve a kórházba szállított után 45 személy életét veszítette, 29-en súlyos, ötven pedig könnyebb sérülést szenvedtek. A társadalmi tulajdonban kétféle 192 ezer forint kár keletkezett.

A tárgyalás első napján a vádirat ismertetése után kihallgatták a vádlottakat. Szegfalvi József mozdonyvezető elmondotta, hogy 1963. december 24-én 38 órási pihenő után vette át szerelvényét a ceglédi vasútállomáson. A vonat elindítása előtt közölték vele, hogy a menetrendhez képest tíz perc késése van. Ezt a hátrányt igyekezett csökkenteni, amikor 55 kilométeres óránkénti sebességgel érkezett a térségi közúti berendezéshez.

Kocsis Ferenc fűtőfűtő vallomásában elismerte: bár sem ő, sem a mozdonyvezető nem látta a jelzők állását, nem figyelmeztette a mozdonyvezetőt a fékezésre, illetve a megállásra. A vádirat szerint szabálytalanság történt a vasúti szerelvény összeállításánál is. Nagyfi József műszaki kocsimester és Berze Sándor kocsimester nem vette figyelembe az erre vonatkozó szolgálati utasításokat.